

Obsah

Štúdie

Ian YOUNG
Manuscripts and Authors of the Psalms 123-136

Alan Ján DELY
Typologický význam čísla štyridsať v Lukášových spisoch 137-159

Helena PANCZOVÁ
Slovesný vid v biblickej gréčtine: stručný opis gramatickej
kategórie a jej ekvivalenty v slovenčine a angličtine 160-183

Poznámky

Blažej ŠTRBA
Pozastavený Jordán v Joz 3,7 184-193

Abstrakty a recenzie 194-218

Správy a oznamy 219-229

Studia Biblica Slovaca je recenzovaný vedecký časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník VIII (2016), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Vedecké kolégium/Advisor board: Reimund BIERINGER (Leuven, B) – Georg BRAULIK OSB (Wien, A) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra, SK) – Massimo GRILLI (Roma, I) – Leslie HOPPE OFM (Chicago, USA)

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín, SK)
Zástupca šéfredaktora: Jozef JANČOVIČ (Bratislava, SK)
Redaktor pre recenzie: František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie, SK)
Výkonný redaktor: Martina KORYTIAKOVÁ (Roma, I)

Redakčná rada/Editorial board: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Juraj FENÍK (Košice, SK) – Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok, SK) – Róbert JÁGER (Košice, SK) – Peter JUHÁS (Münster, D) – Branislav KLEUSKA (Ružomberok, SK) – Róbert LAPKO (Košice, SK) – Libor MAREK (Detroit, USA) – Jaroslav RINDOŠ (Bratislava, SK) – Milan SOVA (Bratislava, SK) – Jozef TIŇO (Bratislava, SK) – Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Jazyková úprava: Dušan Rončák
Obálka: Martin Mičko

Na príprave publikácie sa podieľali Petr Chalupa, Jozef Hřebík, Gregor Geiger OFM, Štefan Macko, Zuzana Očkajáková a Lucilla Mária Tongeľová SDR.

Príspevky v slovenčine, češtine a v angličtine (od zahraničných autorov) alebo knihy na recenziu prosíme poslať na adresu redakcie *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), redakcia@biblica.sk.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe, podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word. Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejštinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený abstraktom a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine/češtine a angličtine, zoznamom bibliografie a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a stylistickú úpravu prijatých príspevkov. Upresňujúce podmienky pre prispievateľov sú dostupné www.biblica.sk.

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

S povolením Arcibiskupského úradu v Bratislave zo dňa 3. júna 2014

Prot. N. 2229/2014

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia, 12/2016.

Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

Manuscripts and Authors of the Psalms

Ian Young

Summary

It is well known that pre-modern manuscripts have individual scribal peculiarities. Two examples discussed here are the distinctive treatments of the sibilants *samekh* and *šin* in the Qumran manuscript 4QPs^f, and the unusual second person feminine singular suffix יָ- in the traditional Masoretic Text (MT) of Psalm 103, the unusual forms not being attested in the 4QPs^b copy of the text. It is noted that while it is acknowledged that manuscripts such as the Qumran scrolls have individual peculiarities, in general the peculiarities of the MT have been treated as if they stem from the “original author” of the composition. Given the decentralization of the MT in recent scholarship on the text of the Hebrew Bible, it is better to treat these forms also as most likely simply representing scribal peculiarities. This fluidity of linguistic features is part of a broader phenomenon where each manuscript of a biblical book in antiquity was a performance of a community tradition where the exact wording was not as important as the effective conveying of what was understood to be the meaning of the tradition.

Keywords: Psalms, Textual Criticism, Qumran.

Manuskripty žalmov a ich autori

Zhrnutie

O starovekých rukopisoch je dobre známe, že spôsob, akým boli napísané, vykazuje svoje osobitosti. Dva takéto príklady sú rozobraté v článku. Ide o rozličné používanie dvoch sibilantných spoluhlások *samekh* a *šin* v Kumránskom rukopise 4QPs^f a nezvyčajné používanie prípony יָ- pre druhú osobu ženského rodu v singulári v tradičnom masorétskom texte (MT) Žalmu 103. Oba prípady sú nezvyčajnými formami, ktoré nie sú doložené v kópii daného žalmového textu 4QPs^b. Odborníci si všimli, že zatiaľčo sa uznáva, že rukopisy ako Kumránske zvitky majú svoje zvláštnosti, osobitosti MT sa vo všeobecnosti vnímajú, akoby pochádzali od „pôvodného autora“ kompozície. Ak vezmeme do úvahy decentralizáciu MT v súčasnom bádaní textu Hebrejskej Biblie, bude lepšie

chápať aj tieto formy ako jednoducho veľmi pravdepodobne predstavujúce písárske zvláštnosti. Takáto fluidnosť lingvistických črt je súčasťou širšieho fenoménu. V staroveku každý rukopis biblickej knihy bol produktom istej tradície komunity, kde presná formulácia nebola až natoľko dôležitá ako skôr efektívne vyjadrenie toho, čo sa považovalo za zmysel tradície.

Kľúčové slová: Žalmy, textová kritika, Kumrán.

Ian Young
Department of Hebrew, Biblical and Jewish Studies
SLC, FASS
The University of Sydney
NSW 2006 Australia
Ian.Young@sydney.edu.au

Typologický význam čísla štyridsať v Lukášových spisoch

Alan Ján Dely

Zhrnutie

Príspevok poukazuje na typologické prepojenia medzi Ježišom a Jozuem v Lukášových spisoch. Cieľom tejto práce je odpovedať na otázku, či Lukášovo použitie čísla štyridsať v jeho Evanjeliu a Skutkoch apoštolov prispieva k rozvoju typológie Ježiš – Jozue. Náš výskum sa predovšetkým opiera o analýzu intertextuálnych prepojení medzi vybranými naratívnymi textami z novozákonných (Lk, Sk) a starozákonných kníh (Nm, Dt, Joz). Intertextuálnym porovnaním odpovedajúcich textov sme ukázali, že Lukáš aj pomocou čísla štyridsať vytvára a rozvíja typologické prepojenia medzi Ježišom (Ιησους) a Jozuem (Ιησους) vo svojom diele. Lukáš predstavuje Ježiša ako nového Jozueho, ktorý najprv putuje spoločne so svojím ľudom a podstupuje pri tom rôzne skúšky, až napokon svoj ľud voviede do novej Zaslúbenej zeme, do raja.

Kľúčové slová: Ježiš, Jozue, štyridsať, intertextualita, typológia.

Typological Significance of Number Forty in Lucan Writings

Summary

This article deals with the typological links between Jesus and Joshua in Luke's writings. The aim of this work is to answer the question whether Luke's use of the number forty in his Gospel and the Acts of the Apostles contributes to the development of Jesus – Joshua typology. Our research is mainly based on the analysis of intertextual links between the selected narrative text of the New (Luke, Acts) and the Old Testament books (Num, Deut, Josh). By intertextual comparison of the corresponding texts we have shown that Luke also by the use of the number forty makes and develops the typological connections between Jesus and Joshua in his work. Luke presents Jesus as the new Joshua, who first wanders

together with his people and undergoes various tests, and finally, brings his people into the new promised land, into paradise.

Keywords: Jesus, Joshua, forty, intertextuality, typology.

Alan Ján Dely OP
Dominikánsky konvent
Mäsiarska 6
040 01 KOŠICE, Slovenská Republika
dely.jan@gmail.com

Slovesný vid v biblickej gréčtine

Stručný opis gramatickej kategórie a jej ekvivalenty v slovenčine a angličtine

Helena Panczová

Zhrnutie

Slovesný vid je kombináciou dvoch kategórií: gramatického vidu a akcionality (lexikálneho vidu). Gramatický vid vyjadruje dokonavosť a nedokonavosť, ktoré majú v slovesnom systéme osobitné formy. Akcionalita je situačný typ, základná sémantická črta daného slovesa. Rôzne situačné typy dávajú vznik rôznym dvojiciam vidových opozícií: stav/ingresívnosť, progresívnosť/výsledok, snaha/výsledok, proces/výsledok, jednorazový/opakovaný výskyt, komplexívna/progresívna duratívnosť, otvorená/uzavretá séria. Tieto vidové opozície sa v gréčtine pravidelne vyjadrujú gramatickým prostriedkom protikladu medzi tvarom prítomného a aoristového kmeňa. V slovenčine tomu do veľkej miery zodpovedajú dvojice dokonavých a nedokonavých slovies. Angličtina však má nesúmerný vidový systém a vidové opozície môže často vyjadriť len opisom.

Kľúčové slová: biblická gréčtina, slovesný vid, akcionalita, relatívny čas.

Verbal Aspect in Biblical Greek

A Concise Description of the Grammatical Category with Its Equivalents in Slovak and English

Summary

Verbal aspect is a combination of two categories: grammatical aspect and actionality (lexical aspect). Grammatical aspect expresses perfectivity and imperfectivity, which have their own forms in the verbal system of a language. Actionality is a situation type, a basic semantic feature of a given verb. Various situation types give rise to various pairs of aspectual oppositions: state/ingressiveness, progressiveness/result, attempt/result,

process/result, one appearance/repetition, complexive/progressive durativity, open/closed series. In Greek, these aspectual oppositions are regularly expressed with the grammatical means of the respective forms of the present and aorist stem. In Slovak, these oppositions usually can be expressed with the pairs of perfective and imperfective verbs. However, the English aspectual system is asymmetric and aspectual distinctions can often be expressed only with circumlocution.

Keywords: biblical Greek, verbal aspect, actionality, relative time.

Helena Panczová
Pontificio Istituto Biblico
Via della Pilotta 25
00187 ROMA, Italia
helena.panczova@gmail.com

Pozastavený Jordán v Joz 3,17

Blažej Štrba

Zhrnutie

Absolútny infinitív יָבֵן v Joz 3,17 sa zvykne prekladať príslovkou „pevne“, ktorá údajne charakterizuje postoj kňazov nesúcich archu PÁNOVEJ zmluvy. Preklad bol ovplyvnený Vulgátou, avšak nie je podložený Septuagintou. Štúdia poukazuje na slabiny prekladu a odôvodňuje alternatívu chápať hebrejský infinitív ako prídavné meno, ktoré charakterizuje Jordán – pozastavený kvôli procesii vedenej PANOM celej zeme.

Kľúčové slová: Jordán, Jozue, archa PÁNOVEJ zmluvy, kňazi, Joz 3,17.

The Jordan Stopped Flowing in Josh 3:17

Summary

Infinitive absolute יָבֵן in Josh 3:17 is usually translated by the adverb “firmly” which allegedly characterizes the pose of the priests carrying the ark of the covenant of the Lord. This accepted translation seems to be heavily influenced by the Vulgate tradition, and yet, it is not supported by the Septuagint. The present study highlights the weaknesses of the commonly repeated translation and justifies an alternative rendition of the Hebrew infinitive as an adjective that characterizes Jordan – stopped flowing because of the procession led by the Lord of all the earth.

Keywords: Jordan, Joshua, the ark of the covenant of the Lord, priests, Josh 3:17

Blažej Štrba
Univerzita Komenského v Bratislave
Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta
Banská 28
97632 BADÍN, Slovenská Republika
Blazej.Strba@frcth.uniba.sk

Abstrakty

Biblica 96 (2015)

(č. 3) 321-350: **H.-J. Stipp: Zwei alte Jeremia-Erzählungen: Jeremia 28 und 36. Fallstudien zum Ursprung der Jeremia-Erzähltradition.** Kapitoly 28 a 36 Knihy proroka Jeremiáša predstavujú epizódy zo života proroka. Jer 28 opisuje jeho spor s falošným prorokom Hananiášom a v kapitole 36 kráľ Joakim páli Jeremiášov zvitok na podnet svojich dvoranov. Stipp si všíma, že obidve kapitoly obsahujú podobné deutero-jeremiášske motívy a slovné zvraty. Konflikt proroka s judejskými autoritami je preto pravdepodobne odrazom situácie jeho nasledovníkov a kapitoly 28 a 36 mohli slúžiť ako apológia (...)

*Jaroslav Mudroň SJ
Pápežský biblický inštitút
Via della Pilotta 25
00187 Roma*

Liber Annus LXV (2015)

23-48: **Riccardo Lufrani – Jordi Cervera: The Episode of the Bronze Serpent (Num 21:4-9): Exegesis, Topography and Archeology.** Exegetické ťažkosti state o bronzovom hadovi v Nm 21,4-9 spôsobujú, že uvedené verše sú posudzované najčastejšie ako etiologická a/alebo symbolická narácia. V tomto článku taliansky dominikán a archeológ R. Lufrani z École biblique et archéologique française de Jérusalem na základe topografických a archeologických hľadísk rozširuje interpretačný rámec a poskytuje tak novú exegetickú líniu pre čítanie tejto pasáže (...)

*Vavrinec Radoslav Mitro OP
Dominikánsky konvent
Mäsiarska 6
040 01 Košice*

Recenzie

CHRUPCALA, Daniel Leslaw: *Everyone Will See the Salvation of God. Studies in Lukan Theology*, Milano: Edizioni Terra Santa, 2015. 390 pp. ISBN 978-88-6240-328-3.

Monografia Daniela Leslawa Chrupcalu *Everyone Will See the Salvation of God* je súborom autorových publikácií z rokov 1994 až 2013, sústredených najmä, ako aj jej názov napovedá, okolo témy univerzality spásy v Lukášovom diele. Na začiatku môžeme vidieť zoznam pôvodných štúdií, ktoré vyšli väčšinou v taliančine a pre cieľ tohto diela boli pri preklade do angličtiny podľa potreby aktualizované (...)

*Milan Tomaga
Pontificio Istituto Biblico
Via della Pilotta 25
00187 Roma
Italia*

KOUAMÉ, Yao Adingra Justin: *Commencement d'un parcours. Une étude exégétique et théologique de Jn 3,1-21* (TG.T 216), Roma: Editrice Pontificia Università Gregoriana, 2015. 320 pp. ISBN 978-88-7839-319-6.

This book is a revision of the author's doctoral dissertation, which he completed at the Pontifical Gregorian University under the guidance of Professors Mario Lopez Barrio and Jacek Oniszczyk.

Kouamé's research on Jn 3:1-21 focuses on the character of Nicodemus with the goal of determining his effective acceptance of faith in Jesus (p. 14). In the *status quaestionis* (p. 15-21), constitutive (...)

*Alessandro Cavicchia, ofm
Studium Biblicum Franciscanum (SBF)
Faculty of Biblical Sciences and Archeology
Via Dolorosa 1
P.O.B. 19424
9119301 Jerusalem
Israel*

ROZA, Devin: *Fulfilled in Christ. The Sacraments: A Guide to Symbols and Types in the Bible and Tradition*, Steubenville, OH: Emmaus Academic, 2015. 386 pp. ISBN 978-1-941447-31-4.

It is not often that a student at the Pontifical Biblical Institute publishes a book while working to complete the rigorous requirements of the licentiate program. This represents a singular accomplishment that is not to be overlooked. And it is not just any book that Fr. Roza (henceforth “R.”) has produced. He has assembled a wide-ranging collection of biblical, patristic, liturgical, and doctrinal texts that are pertinent for the study of each of the seven sacraments. These texts are carefully documented and systematically arranged in a way that will surely help the reader to profit from the fruits of the author’s industrious research. Also of great interest is the author’s own “Introduction” (...)

*Dean Béchard, S.J.
Pontifical Biblical Institute
Via della Pilotta 25
I-00187 Rome
Italy*

Konferencia „Deuteronómium a židovská identita v období druhého chrámu“

Pápežský biblický inštitút (PBI) dňa 12. mája 2016 zorganizoval na domácej pôde v Ríme konferenciu s názvom „Deuteronómium a židovská identita v období druhého chrámu“. Medzi približne 70 pasívnymi účastníkmi boli aj Petr Chalupa, Jaroslav Mudroň, Pavel Prihatný, Martina Korytiaková, Matúš Imrich a Adriana Alexyová.

Prvý blok prednášok otvoril moderátor Dominik Markl z PBI (...)

*Adriana Alexyová
doktorandka na RKCMBF UK
Kapitulská 26
814 58 Bratislava*

22. kongres Medzinárodnej organizácie pre štúdium Starého zákona (IOSOT)

Medzinárodná organizácia pre štúdium Starého zákona (The International Organization for the Study of the Old Testament = IOSOT), založená v roku 1950, zorganizovala svoj 22. kongres iba po druhýkrát mimo Európy (v roku 1986 sa kongres konal v Jeruzaleme) a po prvýkrát na africkom kontinente. Jej hosťiteľom sa v dňoch 4. – 9. septembra 2016 stala juhoafrická University of Stellenbosch, ktorá patrí medzi najstaršie univerzity v Južnej Afrike a viaceré renomované rebríčky ju hodnotia ako tretiu najúspešnejšiu (...)

*Milan Sova
RKCMBF UK
Kapitulská 26
814 58 Bratislava*

12. medzinárodné jesenné biblické dni na Katolíckej univerzite Jána Pavla II. v Ľubline

Biblická antropológia je témou, ktorou sa aktuálne zaoberá Pápežská biblická komisia. Aj na základe tohto faktu sa stala antropológia vo Svätom písme centrálnou témou Medzinárodnej vedeckej konferencie „*Czym jest człowiek, że o nim pamiętasz?*“ (*Ps 8,5*): *Antropologia w Piśmie Świętym* („*Čože je člověk, že naň pamätáš*“ [*Ž 8,5*]: *Antropológia vo Svätom písme*), ktorú usporiadal v dňoch 19. – 20. októbra 2016 Inštitút biblických vied na Teologickej fakulte Katolíckej univerzity Jána Pavla II. v Poľsku. Podnet k sústredeniu sa na túto tému vyšiel od dlhoročného riaditeľa Inštitútu biblických (...)

Branislav Kluska
Katedra katechetiky a praktickej teológie
Hrabovská 1
03401 Ružomberok

Prvý ročník biblickej konferencie v Gorliciach (Poľsko)

Diecézne centrum pravoslávnej kultúry „ELPIS“ so sídlom v Gorliciach (Poľsko) zorganizovalo dňa 22. novembra 2016 prvý ročník medzinárodnej vedeckej konferencie na tému „*Biblia a súčasnosť. Teologický, kánonický, sociálny a spoločenský odkaz pre súčasnosť*“. Konferencia sa uskutočnila v priestoroch kaštieľa Szymbark pri Gorliciach a zúčastnilo sa jej celkom 28 prednášajúcich (...)

doc. ThDr. Štefan Pružinský, PhD.
Katedra biblických náuk
Pravoslávna bohoslovecká fakulta
PU v Prešove
Masarykova 15
080 01 Prešov

Medzinárodná biblická konferencia „*Celé Písmo je Bohom vnuknuté (2 Tim 3,16)*“

1. decembra 2016 – RKCMBF UK Bratislava

Konferenciu s podtitulom „Nové pohľady na inšpiráciu a pravdu Svätého písma vo svetle nového dokumentu Pápežskej biblickej komisie (2014)“ otvoril jej organizátor Jozef Jančovič. Zároveň ju predstavil v kontexte 80. výročia založenia RKCMBF UK v Bratislave ako poctu a poďakovanie všetkým doterajším pedagógom, vyučujúcim biblické vedy na fakulte počas jej dlhoročnej existencie (...)

*Jozef Jančovič
RKCMBF UK
Kapitulská 26
814 58 Bratislava*

Libri ad directionem missi

ÁBEL, František: *The Psalms of Solomon and the Messianic Ethics of Paul* (WUNT II,416), Tübingen: Mohr Siebeck, 2016. XV, 355 s. ISBN 978-3-16-153991-6.

GRILLI, Massimo: *Evanjelium pocestného. Lukášovo dielo 1* (Biblica), Ružomberok: KBD, 2016. 154 s. ISBN 978-80-89120-47-5.

GRILLI, Massimo: *Skutky apoštolov, cesta Slova. Lukášovo dielo 2* (Biblica), Ružomberok: KBD, 2016. 114 s. ISBN 978-80-89120-48-2.

Old Testament Abstracts 39 (2/2016), Editor Christopher T. Begg, Washington, DC: The Catholic Biblical Association of America. 255-521 s. ISSN 0364-8591.

Contents

Treaties

Ian YOUNG

Manuscripts and Authors of the Psalms 123-136

Alan Ján DELY

Typological Significance of Number Forty in Lucan Writings 137-159

Helena PANCZOVÁ

Verbal Aspect in Biblical Greek: A Concise Description of the Grammatical Category with Its Equivalents in Slovak and English . 160-183

Notes

Blažej ŠTRBA

The Jordan Stopped Flowing in Josh 3:17 184-193

Abstracts and Reviews 194-218

Communications and references 219-229

Obsah

Štúdie

Ian YOUNG

Manuscripts and Authors of the Psalms 123-136

Alan Ján DELY

Typologický význam čísla štyridsať v Lukášových spisoch 137-159

Helena PANCZOVÁ

Slovesný vid v biblickej gréčtine: stručný opis gramatickej
kategórie a jej ekvivalenty v slovenčine a angličtine 160-183

Poznámky

Blažej ŠTRBA

Pozastavený Jordán v Joz 3,17 184-193

Abstrakty a recenzie 194-218

Správy a oznamy 219-229